

implementation of international experience in this area, based on comparative and analytical research serves as the basic key to the emergence of a modern, highly effective mechanism for governance activities which prevent the phenomenon of corruption by complex methods of structural mechanisms of the legal and socio-economic types. The optimal model combining all levels to ensure proper administration of the state service in the unity of practical and permanent protection of state officers create effective conditions for the high efficiency of functioning of the state apparatus – a key indicator of a democratic society and establishment of a legal state.

Key words: *corruption, state service, implementation, labour protection of state officers, prevention.*

Стаття надійшла 16 вересня 2015 р.

УДК 340.113

І. Ю. Сковронська

ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВІСТИКИ ПРАВНИЧОГО МЕДІА-ДИСКУРСУ

Зауважено, що дискурсивна парадигма дослідження мови становить певний ракурс описання й аналізу останньої, ґрунтується на роботах французьких структуралістів, які приділяли певну увагу риторичі, розрізняючи її лінгвокультурні модуси. У такому вимірі риторика стає предметом культурологічного аналізу. Правничий дискурс охоплює прагматичні, етичні, етнічні, соціальні, психолінгвістичні аспекти. Попереджено, що лінгвістика та граматичні особливості дискурсу мають схожі завдання із риторикою, оскільки лінгвістичний і риторичний аналізи мови спираються на позамовні моменти.

Ключові слова: *риторична майстерність, сталі словосполучення, рекурентний ужиток, правник, правова культура, комунікативність, адресат, адресант.*

Постановка проблеми. Однією з важливих у розвитку сучасної лінгвістики вважається тенденція, основою якої є усвідомлення того, що пізнання мови започатковано у пізнанні її носія – реального і дійсного користувача. Такий погляд на цю проблему у сучасному мовознавстві належить насамперед О. Потебні. Він зазначав, що знання людей про світ не є тотожними, і це відображається на змісті, який вони вкладають у слова. Слово є засіб, який виходить з глибини людської природи. Як у слові вперше людина усвідомлює свою думку, так і в ньому ж насамперед вона бачить ту закономірність, яку переносить на світ [4, с. 124].

Відомо, що процеси породження мовної свідомості та мовного висловлювання є об'єктом вивчення у психології та лінгвістиці. Сучасний погляд на мову та способи зміни переконань за допомогою психолінгвістичного програмування належить Робертowi Ділтсу. Він сформував теорію того, як уміле використання мови та мовлення дає змогу здійснювати вплив на інших людей, узагальнивши досвід учених-психолінгвістів Д. Гріндера, Н. Хомського, М. Еріксона, А. Кожибські, Дж. Лаборде. Мова є одним із ключових компонентів, з яких ми будемо власні моделі світу. Вона здатна здійснювати величезний вплив на те, як ми сприймаємо реальність і реагуємо на неї [2, с. 21].

Характеристика сучасної комунікативної лінгвістики, об'єктом якої є комунікативна діяльність, зводиться до аналізу дослідження невербальної та мовної комунікації, що сягає за межі комунікативної лінгвістики і стає ще й об'єктом дослідження у когнітології, риториці, психології, прагматиці та інших науках. Така важлива особливість комунікації, як її ефективність, характеризується безпосередньою зміною суб'єкта впливу, його емоційного стану, його знань про світ, ставлення до тих чи інших реалій світу, оцінок, тобто зміною його особистісного змісту. Ця перспективна, на думку О. Селіванової, складна проблема комунікативної лінгвістики потребує ґрунтовних досліджень і у галузі риторики, зокрема відображеної у правничому медіа-дискурсі. Відомо, що в центрі комунікативного акту перебуває людина, а поверхневе сприймання ефективності «як максимального наближення інтенції до інтерпретанти відображає лише гносеологічний аспект комунікацій, тобто оптимальне передавання інформації» [9, с. 121], на жаль не створює професійного підходу до вирішення проблеми досягнення комунікативного ідеалу у межах формування риторичної майстерності фахівця.

Конкретні обставини мовного спілкування диктують систему значень елементів висловлювання, які у конкретній мові реалізуються визначеною кількістю значень граматичних категорій, і в морфологічній теорії позначаються відповідними формальними конструкціями [2, с. 45].

Стан дослідження. Психологія мовної особистості у комунікації стала об'єктом вивчення для В. фон Гумбольдта (вчення про духовну енергію мови), О. Потебні (про зв'язок думки та мовлення), Х. Штейнталя та К. Бюлера (етнопсихологічний розвиток), В. Вундта (експериментальна психологія мови). Людське сприйняття багатомірне. Воно охоплює поняття обумовленості, операційні механізми та інші явища, над якими домінує концептуальність. Результатом концептуального сприйняття є формування звиклої здатності абстрагуватися, узагальнювати і розвивати поняття.

Відтворюючи концепт зовнішнього світу, його логічні поняття і категорії, людський індивід виявляє одночасно і «здатність сприймання» [2, с. 32]. Виділяючи у сприйнятому суттєве, він полегшує собі сприйняття через готові формули, утримуючи уявлення та ідеї у своєму внутрішньому світі, – «здатність пам'яті» [2, с. 32].

Щоби правильно передати інформацію про світ, бути адекватно сприйнятим і зрозумілим для інших, людина надає думкам словесних форм. Такими формами у мові загалом, права зокрема, є різноманітні лінгвістичні засоби, найпоширеніші з яких – сталі словосполучення – поєднання, які сягнули за межі вільного сполучення слів і певною мірою набули ознак сталості, однак ще не стали стійкими, тому їх не фіксує жоден із фразеологічних словників.

Дослідниця мовної компетенції та діяльності людини О. Селіванова крізь призму психолінгвістики наголошує на перспективності та монодослідженості у зв'язку з проблемою породження мовлення, питань «коректування та корегування комунікації, її складності, недбалості, частковості інтелектуалізації мовлення, рекурсивності сприймання, пошуку істини, умовиводів, паратексту, контролю мовця за процесом спілкування...» [9, с. 51]. Увага науковця (цілком закономірно) зосереджена на ще трьох надзвичайно актуальних проблемах: розробці функціонального напрямку в сучасній лінгвістиці; сучасній лінгвістиці; сучасній теорії тексту та сучасній комунікативній лінгвістиці.

Щодо оцінки сучасної теорії тексту, то О. Селіванова зазначає, що «перехід від вивчення текстової інтегрованої структури до аналізу тексту як комунікативної системи, детермінованої такими її складовими як особистість мовця, у сукупності його психологічних, ментальних, соціально-культурних, етнічних та інших властивостей». На думку дослідниці, саме «лінгвістика тексту може найближче підійти до вирішення глобальної мовознавчої проблеми – дослідження мовного відображення менталітету...» [9, с. 122].

Виклад основних положень. Кожна людина прагне, аби її адекватно сприймали і розуміли. За бажання передати інформацію про світ надаємо думкам словесних форм. Такими формами у мові загалом і у мові права зокрема є сталі словосполучення. За допомогою заздалегідь відомого змісту, вкладеного в їх форму, сталі словосполучення зумовлюють ставлення слухача або читача до почутого або побаченого.

У сучасній науці наявна доволі стала класифікація родів і видів красномовства. Г. Апресян, М. Кохтев, Л. Введенська і Л. Павлова виділяють соціально-політичне, академічне, соціально-побутове, судове, богословсько-церковне красномовство.

Л. Граудіна окреслила соціально-побутове, академічне і лекційне, дискусійно-полемічне, судове, військове, духовне красномовство. Т. Кузнецова використовує поняття практичного і парадного красномовства. Дослідниця не наводить визначень, але контекстуально «практичне красномовство» вживається у значенні навчального, а «парадне» – у значенні літературного жанру. Український вчений В. Молдован окреслює такі жанри красномовства, як соціально-політичний, академічний, лекційний, судовий, соціально-побутовий, військовий, дипломатичний, церковно-богословський. Г. Сагач виділяє соціально-політичне красномовство з такими видами і підвидами, як політична промова, мітингова промова, парламентське красномовство [10, с. 28].

Правничий текст, на відміну від наукового чи художнього, характеризується низкою специфічних ознак. Сюди слід віднести насамперед практичну спрямованість, строгий документалізм, лаконічність, чіткість, адже, як зазначають упорядники «Словника термінів і понять, що вживаються в чинних нормативно-правових актах України» В. Сіренко, О. Менюк, С. Станік, «для правничої реалізації правових норм необхідно знати, яке значення вкладає в те чи інше поняття законодавець, правник». Кожен вираз на означення того чи іншого поняття у мові правників є сталим словосполученням, оскільки характеризується не оказіональним, а рекурентним ужитком і має заздалегідь відоме значення.

Важливу роль стали словосполучення виконують із позиції герменевтики правничого тексту, оскільки вони є цілісними лексичними сполученнями, що передають певні поняття, однаково відомі усім носіям мови. Саме вони допомагають реципієнтам адекватно сприймати авторський правничий чи то усний, чи то писемний текст, що надзвичайно важливо у формуванні риторичної майстерності правника.

З огляду на те, якого типу інформацію подає правник, використовуються ті стали словосполучення, які стосуються цієї галузі чи подієвої ланки. Глибина риторичної майстерності та відображувальної свідомості правника є основними чинниками, які шляхом синтезу стилістичних засобів якнайкраще відтворюють події в уяві реципієнта.

Відомо, що за рівнем розвитку мови можемо зазначати і про рівень розвитку суспільства. Основна функція мови – комунікативна. Мова повинна обслуговувати суспільство. З її допомогою члени суспільства спілкуються і отримують інформацію. «Саме визначення комунікативної функції мови як її суттєвої характеристики, в явній або завуальованій формі, подане у переважній більшості праць, і дозволяє звести до неї такі, часто виділювані функції мови, як експресивну (вираження думок), акумулятивну (нагромадження суспільного досвіду

і знань» [5, с. 15]. Ці функції настільки тісно пов'язані, що діють як одне ціле. А «однією з фундаментальних функцій мови, яку вона виконує за допомогою слів і словосполучень, є номінативна. Адже все, пізнане людиною,.. тільки тоді стає фактом свідомості народу, коли одержує назву. Саме тому мови сучасних розвинених народів мають у своєму словниковому складі до мільйона тільки загальноживаних слів» [1, с. 3].

Отже, сталі словосполучення полегшують сприйняття викладеного матеріалу, зумовлюючи відомими мовними сигналами відповідні реакції у читача або слухача. Образні засоби метафоризації, підпорядковані яскравому зображенню подій, сприяють створенню певного настрою. Тобто для увиразнення своїх почуттів і думок у тексті автор використовує сталі словосполучення, які стають знаковими для описуваної ситуації. Наприклад, для **опису скоєння злочину**: *умисне вбивство; легке (важке) тілесне ушкодження, неумисне вбивство, умисне тяжке тілесне ушкодження, необережне водіння, яке спричинило смерть та ін.*; для **характеристики валютних операцій**: *валютний дериватив, валютні цінності, валовий прибуток, валютні кошти, обіг валюти та ін.*; для **характеристики договірної системи**: *договір страхування, договір схову, договір оренди землі, договір позики та ін.*; для **характеристики діяльності підприємств**: *підприємство зв'язку, підприємство з обмеженими інвестиціями, підприємство поштового зв'язку та ін.*

Сталі словосполучення, уміло введені в правовий медіа-дискурс, допомагають формувати потужне асоціативне поле, яке продукує в свідомості людини конкретні чуттєві образи. Працюючи над текстом, усним чи писемним, правник повинен ретельно добирати різноманітні мовні засоби, враховуючи інтелектуальні особливості адресата. Відтак текст стає насамперед продуктом мовноетичної і розумової активності й діяльності правника. Ступінь же сприйняття й розуміння думок із боку аудиторії залежить від усіх компонентів мовного повідомлення: ситуації мовного спілкування, адресата, адресанта, протікання мовного повідомлення і безпосередньо мовного повідомлення. Будь-який текст, зокрема правовий медіа-дискурс, – це система знаків, у яких закодована інформація, а знак є символом, що відтворений у процесі пізнавальної діяльності людини.

Саме сталі словосполучення полегшують процес сприйняття і осмислення інформації, оскільки виконують роль своєрідних інформаційних кодів. «Процес декодування буде настільки легшим, наскільки знайомий читачеві або слухачеві код, а повторюваність є безумовна властивість знаку» [3, с. 9].

Одну і ту ж думку можна передати різними словами і способами, актуалізуючи ті сталі словосполучення, які автор виділяє як ключові. Водночас різні за формою висловлювання можуть передавати одну і ту ж думку, проте фрагмент пізнання слухач виводитиме все ж на основі ключових понять, які вкладені у стале словосполучення. Результативність розуміння залежить також від інтелектуальних можливостей і вмінь реципієнта, його навичок виділяти у тексті опорні лексеми, які є носіями основного змісту тексту. Якість сприйняття залежить також і від обізнаності реципієнта з тією проблемою, яка висвітлюється.

Специфіка мови правників уможлиблює використання у ній не лише експресивно забарвлених стійких комплексів, але й експресивно нейтральних. Відповідно до визначеної тематики, правники використовують сталі словосполучення не лише суто правового характеру, але й ті, які є найбільш виразно інформативними. Отож, у процесі побудови правового дискурсу автор насамперед використовує сталі словосполучення різних тематичних груп.

Важливим і необхідним чинником творення правової держави є правова культура громадян. «Правова культура засвоюється особою шляхом набуття знань про право, про свої права, свободи, обов'язки, способи та методи їх захисту та гарантії для особи її недоторканості, недоторканості її сім'ї та власності» [8, с. 25].

Мова правників лаконічна та чітка. У різноманітній фаховій літературі, а також у фахових юридичних виданнях використовуються ті сталі словосполучення, які є широко вживаними у статтях Кримінального кодексу України. Значна частина таких сталих словосполучень позбавлена образності, що є виразною ознакою офіційно-ділового стилю правників. Наприклад: *правова основа, притягати до суду, кримінальна відповідальність, обстоювати рівні права, кримінальне переслідування, оскаржувати результат у суді, порушувати карну справу, криміногенна ситуація, брати під варту, визнавати правомірним, об'єкт переслідувань* та ін.

Значна частина сталих словосполучень правового характеру тяжіє до номінацій і термінолексики кримінального права. Наприклад, викриваючи злочинні дії окремих осіб, правники активізують у житку відомі широкому загалові сталі словосполучення на зразок: *карна справа, порушити справу, службове розслідування* та ін. Найчастіше пересічний читач натрапляє на повідомлення правничої і юридичної тематики на шпальтах газет. Наприклад: *Суд розглядає справу про позбавлення його депутатських повноважень як сумісника. У зв'язку з цим депутати погодилися скасувати свої рішення. Верховний суд*

пропонує не кидати таких злочинців за ґрати, а накласти на них економічні санкції. Суд визнав винним у скоєнні вбивства групу осіб. Суд не повертатиме справу на повторний розгляд, ухвалить остаточне рішення, яке оскарженню не підлягає (зі судових матеріалів).

Сталі словосполучення наявні і у виступах суддів, прокурорів. Викладаючи фактичну суть справи, правознавці та правники дотримуються певної структури промови. Оскільки її зміст і побудова не можуть бути однаковими, правник повинен уміти не лише правильно встановити пропорції промови, але й добирати відповідні мовні засоби, які найкраще б допомогли окреслити обставини і хід справи. У цьому випадку, на відміну від повідомлень на правничу тематику у пресі, маємо значну кількість експресивно забарвлених сталих словосполучень. Наприклад: *Наш суд, покликаний вести боротьбу зі всякими кримінальними елементами, що порушують правопорядок, не може розглядати справу лише в межах чисто юридичного аналізу, не дослідивши тих причин, які привели на лаву підсудних поряд із грабіжниками-рецидивістами шістнадцятирічних дівчаток – учениць середньої школи [11, с. 207]. На лаві підсудних сидить 20 морально зламаных людей. Відчуваючи докори тих, ким вони керували, ...ці люди назавжди тепер позбавлені можливості особисто творити зло [7, с. 101].*

Для успішного виконання завдань правником у процесі формування його риторичної майстерності, творення правничого дискурсу одним із основних є вплив на аудиторію. Для цього варто не лише добре знати аудиторію, її мотиви, інтереси, переконання, але й враховувати вік, емоційний стан, рівень уваги, зацікавленість слухачів [6, с. 41]. Правник-промовець повинен спонукати слухати себе. Цього можна досягти, використовуючи голосові прийоми, зверненнями до слухачів із прямими запитаннями, пов'язаними зі змістом промови, жестами, мімікою, а також за допомогою засобів мовної та мовленнєвої виразності (прислів'їв, приказок, гумору, яскравих образів). Поряд із прийомами стилістичного синтаксису у правничих дискурсах використовуються і фразеологічні одиниці (крилаті вирази, афоризми, примовки, приказки, прислів'я), а також сталі словосполучення. Слід також пам'ятати, що правничий текст виконує комунікативну й інформативну функції. Кожен правник, «у відповідності зі своєю процесуальною позицією, аналізує і дає оцінку зібраним доказам, формулює свої висновки і обґрунтовує їх тими даними, які були здобуті у процесі розслідування і судового розгляду справи» [6, с. 40].

Поряд із юридичними поняттями у мові правників застосовують сталі словосполучення на позначення економічного життя держави.

Наприклад: *На засіданні Кабінету Міністрів... було зазначено, що внаслідок недосконалого податкового законодавства України 40% від усіх грошей в Україні обертається поза банківською системою, обслуговуючи тіньову економіку... . Перший платіж в рахунок погашення протермінованої заборгованості і штрафних санкцій було здійснено у жовтні минулого року... . Грошей, щоб вилізти з боргової ями, в Міноборони просто немає.*

Окрім зазначених, широкоживаними у мові правників є такі сталі словосполучення: *доброчинний фонд, ринкова економіка, державна казна, фінансова підтримка, торгова війна, штрафні санкції, пакет акцій та ін.*

Сталі словосполучення на позначення діяльності парламенту та уряду також становлять чималий відсоток у мові правників і правовому медіа-дискурсі. Найчастіше ця тематична група використовується у повідомленнях про діяльність урядових органів законодавчої і виконавчої влади, офіційні переговори та ін. Наприклад: *У Верховній Раді фактично зберігся статус-кво.* Засобами актуалізації викладу є й такі сталі словосполучення: *законодавчий фундамент, накладати вето, скасовувати рішення, ухвалювати постанову, приймати закон, накладати мораторій та ін.*

Стосунки нашої держави з міжнародним співтовариством, які на цьому історичному етапі набули стратегічно важливого значення, також відображені у мові правників, зокрема через сталі словосполучення, пов'язані з *описом подій і фактів міжнародного життя.* Наприклад: *Екс-президента Італії треба оголосити персоною нон-грата.* Наведемо приклади сталих словосполучень цього типу поза контекстом: *чужоземні інвестори, підписувати угоду, нота протесту, двосторонній зв'язок, стратегічне партнерство, зустріч на найвищому рівні та ін.*

Незначний відсоток становить тематична група сталих словосполучень, споріднених із термінологією соціально-економічних наук. Наприклад: *Факти будуть найретельніше перевірені і винні у злочинах проти людства будуть притягнуті до відповідальності. 100 тисяч ізраїльтян провели біля стін старого міста в Єрусалимі демонстрацію на знак протесту щодо розділення суверенітету над Єрусалимом між Ізраїлем і Палестиною.* Сюди ж належать і сталі словосполучення *соціальне становище, економічна експансія, нота протесту та ін.*

Відомо, що позбавленими емоційно-експресивного забарвлення є штампи та кліше. Саме вони становлять значний відсоток у мові правників. Прикладом кліше є сполучення слів на зразок: *ця довідка*

видана, документ посвідчує, довідку видано для пред'явлення та ін. Через багаторазове механічне використання чимало сталих словосполучень правової сфери втратили експресивність, унаслідок чого послабилося їх лексичне значення. Так, заштапованими можна вважати словосполучення: *питання надання допомоги, тісна співпраця, вирішення питання, конструктивний підхід, надавати ширкі можливості, обговорювати широке коло питань та ін.*

У риторичних медіа-дискурсах правників містяться і нейтральні звороти на зразок: *мати намір, висловлювати недовіру, приходити до висновку, накладати стягнення, записати до протоколу, подавати позов та ін.*

Висновки. Отже, риторична майстерність правників, правничий медіа-дискурс не можуть бути відокремлені чи протиставлені загальнономовним процесам, адже становлять єдину систему, єдиний неподільний організм, у якому, поряд із професійними, збережені усі норми народного мовлення.

Аналіз лінгвістичних особливостей дискурсу, семантичної наповненості сталими словосполученнями дають змогу найбільш повно реалізувати комунікативні задуми автора, виконати різні комунікативні функції – не лише подавати інформацію про щось, але й впливати на розум, емоції, почуття людини.

Отож, однією з лінгвістичних особливостей правничого тексту є сталі словосполучення, які також стають дієвим засобом у процесі формування риторичної майстерності правника загалом і правничого медіа-дискурсу зокрема.

1. Демський М. Українські фразеологізми й особливості їх творення / М. Демський. – Львів, 1994. – 62 с.

2. Дилтс Р. Фокусы языка. Изменение убеждений с помощью НЛИ / Р. Дилтс. – СПб., 2000. – 245 с.

3. Крупський І. Українська газета як художньо-поліграфічний феномен: історія, сучасний стан, перспективи розвитку / І. Крупський. – Львів, 1994. – 101 с.

4. Потэбня А. Полное собрание починений / А. Потэбня // Мысль и язык. – 1924. – Т. 1. – 208 с.

5. Мецлер А. Деякі аспекти функціонально-комунікативного аналізу мови / А. Мецлер, В. Скиба // Мовознавство. – 1988. – № 3. – С. 15–20.

6. Молдован В. Судова риторика: навч. посібник / В. Молдован. – К.: Кондор, 2006. – 328 с.

7. Нюрнбергский процесс: сб. материалов. – Т. 1. – М., 1955. – С. 101–102.

8. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства: навч. посібник / Л. М. Грицаєнко; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. – К.: КНУТД, 2013. – 245 с.

9. Селиванова Е. Когнитивная ономазиология / Е. Селиванова. – К., 2000. – 248 с.

10. Риторика загальна та судова: навч. посібник / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 416 с.

11. Судебные речи прокуроров. Сб. 1. – М., 1956. – 349 с.

Сковронская И. Ю. Особенности лингвистики юридического медиа-дискурса

Отмечено, что дискурсивная парадигма исследования языка представляет собой определенный ракурс описания и анализа последней, основывается на работах французских структуралистов, которые уделяли определенное внимание риторике, различая ее лингвокультурные модусы. В таком измерении риторика становится предметом культурологического анализа. Правовой дискурс включает в себя прагматические, этические, этнические, социальные, психолингвистические аспекты.

Подчеркнуто, что лингвистика и грамматические особенности дискурса имеют схожие задачи с риторикой, поскольку лингвистический и риторический анализы языка опираются на внеязыковые моменты.

Ключевые слова: *риторическое мастерство, устойчивые словосочетания, рекуррентный обиход, юрист, правовая культура, коммуникабельность, адресат, адресант.*

Skovronska I. Yu. Linguistics features of legal media discourse

Rhetoric is related to other sciences, which turned the art of verbal communication in all scientific fields. The closest rhetoric is associated with philosophy and is part of it. Philosophy studies the general laws of human nature, society and shaping the outlook of man; rhetoric studies and describes specific law effective mental-verbal activity, produces rules of verbal communication and promotes holistic moral rules and human ethics. In modern science, there was quite a classification of general and species of eloquence: socio-political, academic, social, judicial, theological and ecclesiastical eloquence (G. Apresyan, M. Kohtyev, L. Pavlov, L Vvedenskaya). L. Hraudina outlined the social, academic and lecture, discussion, polemical, judicial, military, spiritual eloquence. T.Kuznetsova uses the concept of practical and ceremonial eloquence. The researcher does not provide definitions, but contextually «practical rhetoric» means of training, and «smart» – in the sense of a literary genre. Domestic scientist V.Moldovan is talking about rhetoric genres such as socio-political, academic, lectures, legal, social, military, diplomatic, church and theological. G. Sagach highlights the socio-political rhetoric with species and subspecies as political speech, speech rally, parliamentary eloquence.

Eloquence is a communicative phenomena, it is subject to the laws of communication. Today there is widespread understanding of public broadcasting

as a particular type of discourse. The concept of discourse is often used along and sometimes synonymous with such concepts as communication, certain activities, language and other behaviour.

According to R. Warta, rhetoric can be considered as ideology, in this case it appears connotative determinate of totality. In such rhetoric dimension becomes the subject of cultural analysis. Legal discourse includes pragmatic, ethical, ethnic, social, psycholinguistic points. The grammar of discourse has similar problems with rhetoric since linguistic and rhetorical analyzes of the language are based on extra-linguistic aspects.

Key words: rhetorical skill, word combinations (idioms), recurrent use, lawyer, legal culture, communicativity, addressee, sender.

Стаття надійшла 31 серпня 2015 р.

УДК 340.12

А. С. Токарська

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ПРАВ: АНТРОПОЛОГІЧНА УЯВА ТА МЕТААНТРОПОЛОГІЧНИЙ ЗРІЗ

Вивчено складні і дискусійні у філософії права питання: можливості/неможливості формування комунікативних прав, ознаки їхньої наявності й процесів розвитку і становлення; сучасні погляди на антропологічні метаморфози через видозміни у праві; появу актуалізованого метаантропологічного пізнання права в межах буття людини, його екзистенційних вимірів в умовах комунікації; формулювання та збереження абсолютного смислу права для наступних поколінь.

Ключові слова: комунікативні права, антропологія, метаантропологія, сучасні видозміни у праві, метаантропологічне пізнання, буття людини, Слово у комунікативному акті.

Постановка проблеми. Комунікативні права у площині антропологічної уяви та метаантропологічного змісту не вивчені. Процеси формування комунікативних прав позначені універсальністю та новизною і зумовлюються інтердисциплінарністю. Комунікативне право – це формально не усталена галузь, але цілковито самодостатня сфера, яка виформовується й утверджується на перетині таких наукових площин, як теорія комунікації, теорія інформації, теорія держави і права, філософія, антропологія права, герменевтика, синергетика, а також теологія, етологія, етнологія та ін. Щодо метаантропологічного зрізу, то його визнають «спекулятивною філософією права», ненауковою